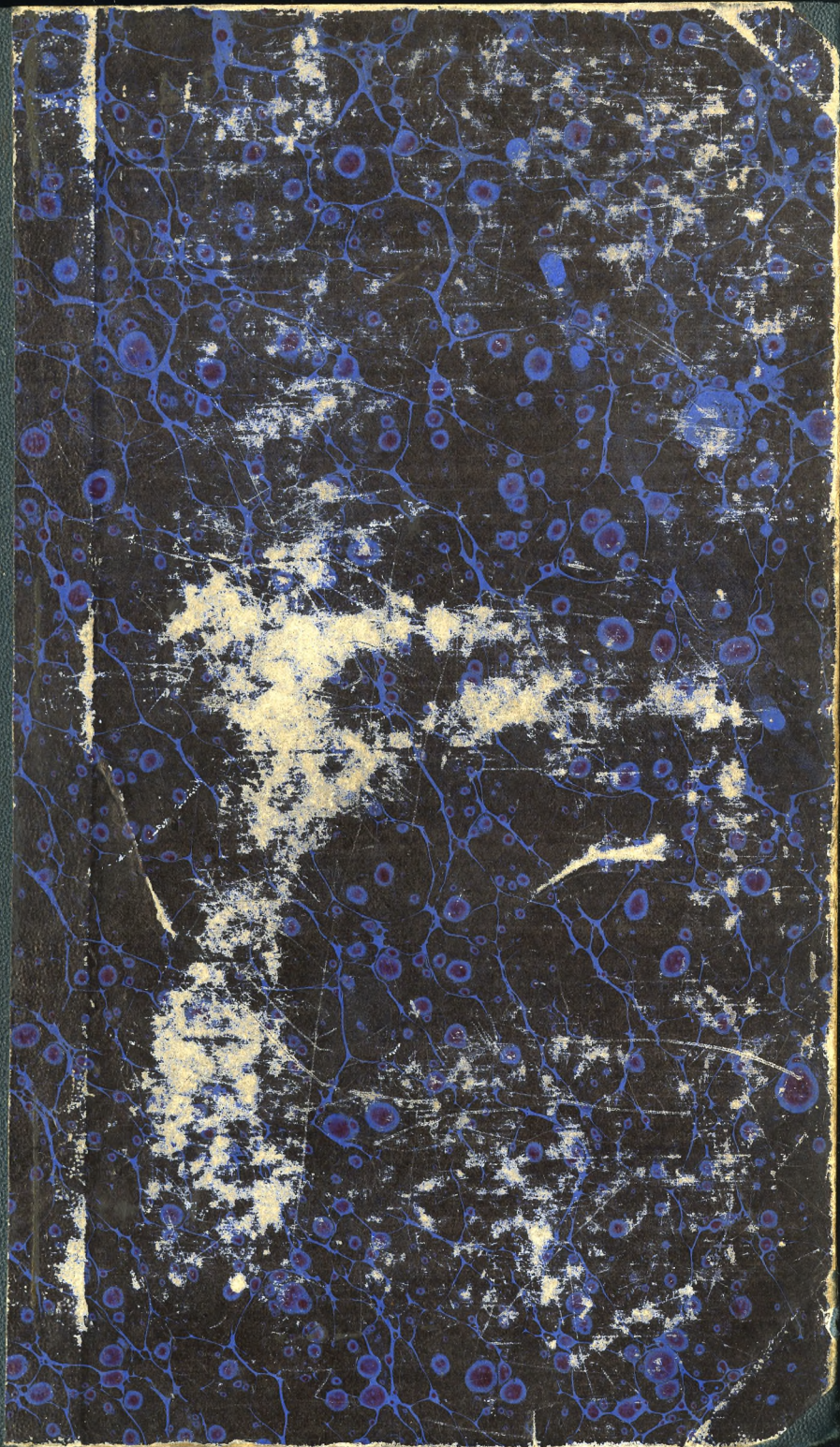

Politikai
röpiratok.

47.

47
348

EGYHÁZI EMLÉKBESZÉD

MELYET

NÉHAI SZÉKI GRÓF

TELEKI LÁSZLÓ

Ő MÉLTÓSÁGÁNAK

A JÓ ÉS BALSORSBAN EGYARÁNT IGAZ HONFINAK

VÉGTISZTELETÉRE,

A PÁPAI EV. REFORMÁLT SZ. GYÜLEKEZET

TEMPLOMÁBAN

1861d. évi Junius 2-dik napján

TARTATOTT GYÁSZÜNNEP ALKALMÁVAL

ELMONDOTT

SZÉKI BÉLA

PÁPAI EVANG. REFORM. LELKÉSZ, ÉS A DUNÁNTÚLI
EV. REF. EGYHÁZKERÜLET FŐJEGYZŐJE.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1910

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

Mit keresitek a holtak között az élőt?

Luk. XXIV: 5 v.

Sz. H. Gy! tisztelt honfiak és honleányok! Tavasz volna, remények viruló korszaka, és mi csüggeteg fővel járunk, egy szétdúlt országos reményt siratunk. Jobb napokat, szebb jövő napjait vártunk, és pusztulás, szomorúság gyász-napjai jöttek reánk. Hajnalodni láttuk egünket, de felhő futotta meg a hajnalt. A csillagok egymásután hullanak egünkről, csillagok kikenek vezérfénye tájékoz vala minket. Mintha nem volna elég az áldozat, melyet százados küzdelmeiben létéért oly bőven adott a nemzet: napjainkban is a végzet hatalma újabb áldozatokat kívánt jeleseink közül, kikről magasztos érzettel mondhattuk: ti vagytok a mi örömmünk, dicsekedésünk és koronánk!—Hol vannak az örömsugárzó arczok, melyeket egy pár hónappal ez előtt városunkban megnyugtató kéjérzettel szemléltem? miért némult el az örömriadás, mely nemzeti szent énekbe olvadva—át, lelkesült ezerek búcsú-menetével vonult a vidékre, hogy a magyar haza gyászfátyolos özvegyének kedves körében, hódoló tisztelettel üdvözölje **Gróf Teleki Lászlót**, a nemzeti jogok és szabadság egyik rendithetlen Apostolát? Bánat fellege ül most ez arczokon,—s az örömriadás helyett honfiui néma keserv, és szorongó szívek fájdalma ünnepel. Nincs többé **Teleki Lászlónk**, nemes szíve megszakadt a honért, — s most épen azért jöt-

tünk, hogy emlékezetének kegyelettel áldozva, neki a nemzet nagy halottjának végtisztességet tegyünk. De midőn lelkileg az ő ravatalánál állunk, hogy meghidegült testét a honfiai és honleányi érzelmek drága füszerével behintsük, avvagy nem halljuk-e az őt rejtő sírbolt üregéből e szózatot: *mit keresitek a holtak között az élőt?* — igen, e vigasztaló, e bátorító anyagi szózat hangzik felénk, mert oly nagyszerűen kitünő élet mint az övé, enyészet martaléka nem lehet, — mint hazánk egyik koszorus lantosa szól

A dicső — — —

A koporsóbol kitör és eget kér,
Tetteit a jók, nemesek s jövendő
Századok áldják.*)

És e hitünk, e meggyőződésünk erősítésére, engedjétek-meg, hogy e gyászünnepegy alkalmával legalább néhány alapvonással lerajzolhassam *egy igaz honfinak a halál fölött is diadalmas életét.*

* * *

Szellemi fölemelkedettség a hatalmas tényező, mely bárkit is magasabb hivatásra, nagyobb hatáskör igényeinek teljesítésére, a szentebb érdekek szolgálatára képesít. Megvallom, hogy e fölemelkedettség nagy részben azon gazdagságtól függ, melyet az emberi lélek a tapasztalat és tudományok kincseiből sajátít, a bölcsesség mintegy sas-szárnyakat ad a léleknek s oly nézpontra segíti, hol egy kiterjedt látkörben világosan

*) Berzsenyi.

szemlélheti a dolgokat, fölismerheti a társadalmi viszonyokat, melyek az alantabb állók előtt mind meg anynyi titkok maradnak; de valódi dicsőségében, üdvös hatással csak akkor nyilatkozhatnak, ha erkölcsi önállóság, nemes erély, tevékeny jóakarat jellemzik. A kiben így az ész és szív szent szövetséget alkotnak, — a kiben a miveltség, tudomány hatalmas szelid erényekkel párosult: az messiása lehet körének, boldogító anyyala embertársainak.

Országok, népek, társadalmak az ily lelki nagysággal kitünő férjfiaktól várták és várják jogaik bátor védelmét, a szebb jövő előkészítését, sorsuk lehető biztosítását. De hogy a legkitünőbb egyéniség is ily reményeket valósítani, ily várakozást kielégíteni, ily bizalmat méltányolni tudjon, e végre mulhatlanul szükséges, hogy szent legyen előtte a közjó, és önzéstelen honszeretet ihlesse kebelét.— A ki csak saját érdekeit bálványozza, a ki csak önmagát szereli: annak ott és addig kedves a haza, hol és meddig sovár vágyainak kielégítésére talál zsákmányt, — ezért önző emberek nem lehetnek igaz honfiak, s ámitja önmagát, ki tőlük látszatos ragaszkodásuk folytán valami szépet és jót vár. Férgék ezek, melyek a viruló élőfát azért lepedezik, hogy telhetlen élveikkel elsorvaszszák, — állatok ezek, melyeknek a búza-asztag édes hazájuk, mig annak gazdagságát föl nem emésztk, — vándormadarak ezek, melyek ha nehéz zivataros idők közelgnek, fészkeiket elhagyva, biztosabb melegebb éghajlat alá vonulni sietnek. Ne várjátok, ne higgyjétek hogy ily faj a haza üdvéért valamit tegyen, — ért ez mindent, ért,

csak a honfiúi erény, a honfiúi szent kötelesség szózatát nem, — kigyó-mérget, titkos halált tenyész az ily álnok faj élete, s bár a gonoszság mesterműveivel emléket alkosson is magának, halálnak halálával vész-el: rothadt életével kárhozatba süllyedt lelke, örök gyalázat és egy rettenetes átok lesz temetője.

Nem így él, nem így hal az igaz honfi, ki csak úgy és addig kíván élni, míg nemzetének és hazájának élhet.

Láttatok-e már egy nemes szívű, meleg érzelmű jó gyermeket, kinek földi üdve boldogsága az őt ápolt édes anya? láthattatok mily szent vonzalommal ragaszkodik hozzá, — ha derűt lát sugárzani annak tisztas arczán, mondhatni, menynevei kējérzettől rezeg egész idegzete, — ha pedig nehéz gondok, talán titkos szenvedés fájdalmai bánatba meríték a kedves anya életvidorságát, mintegy törsturásokat érez miatta a résztvevő gyermeki kebel, és a szomorító baj mielőbbi orvoslására segélyt, gyógyszereket keres az angyali lélek, egy nevezhetlen benső gyötrellem nem hagyja nyugodni, míg szenvedés fájdalmiban tudja az édes anyát, és ha veszély fenyegeti, bánatalom környezi, védelmére fölemelvék karjai, hogy — ha kell — érette még a pokol szörnyeivel is harcot vívjon.

Szinte így érez, így cselekszik az igaz honfi, így szereti nemzetét, édes anyját a hazát.

Megrepedne szive, ha elhagyatottan mint kegyelmi alamizsnára szorult rongyos koldust látná a hazát, — minden érzelme egy szent ima, mely égre szállva naponként így rebeg:

— Néked élni kell, o hon,
S örökre mint tavasz virulni,
Ah, mert omladékidon
Reszketve fognék szétomolni
Hazám, hazám! *)

De mivel a puszta kegyes óhajtások, a legbuzgóbb fohászok magukban egy nemzetet fentartani, egy hazát országot boldogítani nem képesek; mivel Isten is úgy segít, ha mi is tudunk és akarunk magunkon segíteni: ezért a magasabb hivatását érző honfi, nemes tevékenységgel a közügyek élire áll, hogy élete legyen világosság a népeknek, és a kik az alantóság völgyében ülnek, a viszonyok s teendőik felől talán homályban vannak, példáját mint hegyen gyújtott őr-tüzet látva, magukat tájékozzák.

Törvények szent paizsa alatt, jogainak teljes élvezetében lehet a nép boldog és szabad: ezért az igaz honfi magához karolja e szent paizst, s mint egykor a harciba menő fijától bucsuzó görög hölgy mondotta: *ezzel vagy ezen*, úgy ő is e paizszal vagy győzni vagy temetkezni kíván.

Népkegy, ellenriadás, zsarnok-kény az igaz honfi közjóra törekvését nem szabályozzák, s habár a történelem lapjai számüzetésben mutatják neki az igazságszerető Aristidest, habár a világ hálátlansága miatt nem számíthat is ama ritka szerencsére, melyben egy Hunyadi Mátyás *az igazságos* részesült, habár előtte áll is a keresztfa, melyen ama megtestesült igazság, az üdvözítő Krisztus elvérzett: bátor szót emel

*) Kölcsey

barátokkal s ellenfelekkel szemben, igazságot akar mindenkinék, igazságot hirdet, s a hol ezt sugva nem hallják, fennhangon tetőkről hirdeti.—

“*A haza minden előtt,*— ez eszme sugárbetükben ragyog lelke előtt, ez eszme kiragadja a családi szeretet köréből, nem lehet nyugodt míg ez eszméért nem áldozott, maga a boldogság teher s égető szegyen neki míg véreinek boldogságát, nemzete jóllétét, hazája szabadságát biztosítani nem segít;— honfi buzgalma egy szent folyam, mely a kebel mélyén a sziv gyökereinél ered, s a merre vonul áldást visz magával, s termékenyebb virulóbb lesz a hon, melyet túláradása elborít.

És ha napok jönnek, melyekben mint fogyatkozó hold elhalaványul a remény, kétkedéssé lesz a bizalom, s a jövőndő rémletes sötét felhőként közelg, a rombolással fenyegető elemek zajában mint ítélet harsonája riad-fel egy bátorító szózat: *Légy hív mind halálig,*— *a ki diadalmas leszen mindenekkel fog birni, és a seregeknek ura leend az ő Istene!*— Az ihletett, átszellemült honfi nagyság szózata ez. Szózat, melynek hallatára oroszlán-bátrakká lesznek a gyavák, erősekké a gyengék, s népek ezrei újulnak örömben.—

Ki az, a ki népek ezrei előtt fennlengeti vezéri zászlóját? —ki az, a kinek szavára fölhevül minden sziv, villámokat szórnak a szemek, és megmozdul minden kar? az igaz, a lelkes honfi az, egy szent érzelem feszíti szivét, egy erős akarat emeli lelkét: *élni a hazának, vagy ha kell, halni a hazáért.*

De nézzétek, kihanyatlott kezéből a zászló, ele-

sett elbukott a dicső, s midőn vérét hullatva porba roskad, még egyszer föltekint, s utolsót sohajtva, élteti a hazát. E honfi sóhaj ima volt, s áment mondott rá menny és föld. A honfi vér megszentelte a földet, s az eltűnt elköltözött honfi szellem, most a nép ezreiben új életet él. Ne sirjatok hát, s midőn egy igaz honfiú emlékének kegyelettel áldoztok, ne keressétek holtak között az élőt.—

* * *

Sz. H. Gy! tisztelt honfiak és honleányok! Még szívünkön a gyász, melyet elhunyt jobbainkért viselünk, még sajog keblünkben a fájdalom, melyet Gróf Széchenyi István a legnagyobb magyar halála miatt érezünk, még nem száradtak-föl a könyűk, melyekkel országos képviselőink tiszta jellemű bölcs nesztorát Palóczy Lászlót megsirattuk, s ime eljött a végzetleges nap, Május 8-dika, melyen a rémhir jalkiáltások között hirdette egy nagynevű őseihez méltó jeles utódnak, a honszeretet fényes tetteivel ragyogó **Teleki** grófi család sok érdemű tagjának, szent jogaink nemes szívü bátor bajnokának **Gróf Teleki Lászlónak** a mily véletlen, ép oly rejtélyes szomorú halálát. Miatta aggodalom, bánatos levertség és gyász Karpatoktól Adriáig. Hogy is ne? hisz' fölemelkedett szelleme, ritka nemes szive, szenyfoltot nem szenvedő jelleme, lángoló honszerelme nagygyá, dicsővé, tiszteletessé tették őt a hazában és ennek határain kívül.— Szabad magyar haza, és a szabad magyar hazában testvéries e-

gyességben élő népek virágzó boldogsága volt a magasztos czél, melyért élte minden napjaiban egy ihlett lélek buzgalmával küzdött, — s ki csodálhatja, ha ily fenséges irányt követve, közméltánylat s népek tetzése kísérte lépteit? ki csodálhatja, hogy a honi ipar szilárdítására alakult védegyelet, majd a nemzeti kör az ő elnöklete alatt kívántak a közérdek gyámolításán működni? — ki csodálhatja, hogy őt a miveltség kincseivel gazdag, s honát jó és balsorsban egyaránt imádó igaz honfiut, az 1848d. évi nemzet-gyűlés, az akkori francia köztársaságnál magyar országot is képviseltetni óhajtván, királyi jóváhagyás mellett Párisba követül küldötte? ki csodálhatja, ha nemzetünk őszinte tisztelet hozsánnáival üdvözölte a férjfiút a ki nem csak mint országnagy és képviselő bátran lobogtatta e hazában a korszerű haladás zászlóját, hanem a külföldön is mint követ és számüzött, elismerést és becsületet szerzett a magyar névnek? — Ne csodáljátok, ha elszánt buzgó honfiak ezrei **Teleki László** nevét kiáltva, vezéri zászlója alá sorakoztak, mert ő benne testé lett, hódító alakot nyert a megifjúdott magyar nemzeti szellem, s az új életre kelt hazának szebb reménye, — ne csodáljátok, ha benne egyik legnépszerűbb vezérét elvesztve könnyez a nemzet. A könyvek melyek fölötte hullanak termékenyítő harmatcseppek, melyek után a résztvevő keblekben a honfiui és honleányi tiszta érzelmek drága igaz gyöngyei teremnek. S épen e könyvek, e lelkesült fájdalom hirdetik, hogy ne keressük holtak között az élőt, — a közjóért, a hazáért feldobogó kebleitek emelkedésében, fölragyogó sze-

meitek villámiban látom, hogy él ő, s roncsolt porhüvelyét elhagyva, belétek százakba ezerekbe költözött dicső szelleme.

Jertek hazámnak szépséges leányi! szedjeteK vi-
rágot, szedjeteK nefelejtset, s hintséteK-be az igaz
honfi ravatalát, — de jöjjetek ti is lelkes honfiak! es-
küdjeteK ravatalánál, mint ő esküdött, törhetlen hűsé-
get a hazának, — s midőn így némileg leróva irányá-
ban a mély tisztelet adóját, hamvait s emlékét áldások-
kal halmoztuk, viszhangoztassuk a költő szavait:

Nem érezünk mi, nem mondunk mi egyebet,
Vezérünk volt, elölment, és elesett —
Elesett, de leng a zászló, mely alatt
Küzdelenben annyi nagy szív megszakadt.
Eshetik el több is még, de hiába! —
— Megindult már s megy a sereg nyomába —
Félre most a gyászszal, — a szemfedőre
NézzeteK csak, az van rajt, hogy: Előre!“ *)

Amen.

*) Vecsei Sándor.

